

SİGORTACILIKTA DENETİM

Denetim (audit), bir kişinin, kuruluşun, sistemin, sürecin, ürünün, projenin ya da bütün olarak bir yapının değerlendirilmesi olarak tanımlanabilir. Örneğin, bir şirketin mali denetime tabi tutulmasıyla bu şirketin sunduğu mali kayıtların geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş olur.

Denetim en temel hali ile denetimi yapan kişiler çerçevesinde ikiye ayrılabilir:

İç Denetim: Bir organizasyonun kendi iç dinamiklerini denetlemek üzere yine kendi personeli tarafından yapılan denetim iş ve işlemleridir.

Dış Denetim: Denetlemekle görevli oldukları organizasyonun personeli olmayan denetçiler tarafından gerçekleştirilen denetim türüdür.

Uluslararası anlamda faaliyet gösteren, mali dış denetim konusunda hizmet veren ve dört büyük olarak anılan firmalar: PricewaterhouseCoopers, Deloitte Touche Tohmatsu, Ernst&Young ve KPMG

Yerinde Denetim – Uzaktan Denetim

Yerinde denetim, denetçilerin denetlenen kuruluşa fiziksel olarak giderek yaptıkları denetimdir.

Özel Denetim – Kamu Denetimi

Özel denetim ister iç ister dış denetim olsun özel sektör tarafından yapılan denetimdir. Kamu denetimi ise kamu otoritesi yetkilileri tarafından yapılan denetim anlamına gelmektedir.

Kamu otoritesi, toplum üzerinde önemli ölçüde etkisi olabilecek sektörleri titiz bir şekilde denetlemek zorundadır. Belirli sektörlerin denetlenmesinden sorumlu olan kamu kuruluşları düzenleme ve denetleme fonksiyonlarını kullanarak, sorumlu oldukları sektörlerin kanunlara ve kurallara uygun bir şekilde işlemlerini sağlamaya gayret ederler. Kamu otoritesinin düzenleme ve denetleme yetkisi verdiği bu tür kuruluşlara gelişmiş piyasaların tamamında rastlanmaktadır. Örneğin, ABD’de Securities and Exchange Commission ya da İngiltere’de Financial Services Authority.

Benzer düzenleyici ve denetleyici kurumlar ülkemizde de bulunmaktadır: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Hazine Müsteşarlığı.

Kamu otoritesinin belirli birtakım sektörlerin denetiminde bu denli aktif rol almasının dört temel amacı vardır:

1. Piyasa güvenini ve istikrarını sağlamak
2. Kamuoyunu bilgilendirmek ve bilinçlendirmek
3. Tüketiciyi korumak
4. Suçları azaltmak ve önlemek

Sigortacılık Sektörünün Denetimi

Uluslararası Sigorta Denetçileri Birliği (IAIS)’ne göre, sigorta şirketlerinin denetlenmesinin amacı, etkin tarafsız, güvenilir ve istikrarlı bir sigorta sektörü sağlayarak sigortalıları korumaktır.

i. Türk Sigortacılık Sektöründe Kamu Denetimi

Ülkemizde sigortacılık sektörünün düzenlenmesinden ve denetlenmesinden sorumlu kamu otoritesi Hazine Müsteşarlığı’dır. Hazine Müsteşarlığının iç yapısında ise sigortacılık iş ve işlemlerinden sorumlu olan iki birim bulunmaktadır: Sigortacılık Genel Müdürlüğü ve Sigorta Denetleme Kurulu

Sigorta Genel Müdürlüğü, sigortacılık sektörünün düzenlenmesinden ve uzaktan denetiminden sorumludur.

Sigorta Denetleme Kurulu, sigortacılık sektörünün yerinde denetiminden sorumludur.

ii. Türk Sigortacılık Sektöründe Dış Denetim

Sigortacılık Kanunu uyarınca sigorta şirketleri ile reasürans şirketleri bilançolarının, kar ve zarar cetvellerinin ve Hazine Müsteşarlığı’na uygun görülecek diğer mali tablolarının bağımsız denetim kuruluşlarına denetlettirilmesi ve ilan ettirilmesi zorunludur.

Sigorta ve reasürans şirketlerinin denetimini yapan bağımsız dış denetim şirketleri bu denetimin sonucu olarak aşağıdaki dört görüşten birine ulaşır.

Olumlu Görüş

Denetçi, mali tabloların ilgili mevzuat gereği yürürlükte bulunan muhasebe ilke ve standartlarına uygun bulunması; mali tabloları etkileyecek bir belirsizliğin bulunmaması; mali tabloların şirketin gerçek durumunu yansıttığının tespit edilmesi durumunda olumlu görüş bildirir.

Şartlı Görüş

Denetçi, olumlu görüş vermesinin mümkün olmadığı ancak buna yol açan hususların etkisinin olumsuz görüş bildirme ya da görüş bildirmemeye yol açacak kadar önemli olmaması durumunda şartlı görüş bildirir.

Olumsuz Görüş

İlgili mevzuat gereği yürürlükte bulunan muhasebe ilke ve standartlarından sapmalar sonucunda denetçi olumsuz görüş bildirebilir.

Görüş Bildirmekten Kaçınma

Denetim çalışmalarında ve bunların kapsamı üzerinde bulunan belirsizlik ve sınırlamaların, denetçinin olumlu, şartlı ya da olumsuz herhangi bir görüş belirtmesini engelleyecek derecede önemli olması, mali tablolarda yer alan önemli bir kalem hakkında yeterince kanıt toplanamaması, etkin olmayan bir muhasebe ve iç kontrol sisteminin bulunması

durumunda, denetçi mali tablolar üzerinde görüş bildirmekten kaçınabilir.

iii. Türk Sigortacılık Sektöründe İç Denetim

Sigorta ve reasürans şirketlerinin iş ve işlemlerinin ilgili yasal düzenlemelere ve yönetim stratejileri ile politikalarına uygunluğunun kontrol edilmesi iç denetimin sorumluluğundadır. Hazine Müsteşarlığı tarafından çıkarılan bir yönetmelik ile sektördeki şirketlerin iç kontrol, iç denetim ve risk yönetim sistemleri ve bunların işleyişine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Yönetmelikte, iç denetim, iç kontrol ve risk yönetiminin amaçları şu şekilde ifade edilmiştir:

- İç kontrol sisteminin amacı, şirket varlıklarının korunmasını, faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde kanuna ve ilgili diğer mevzuata, şirket içi politikalar ile kurallara ve sigortacılık teamüllerine uygun olarak yürütülmesini, muhasebe ve finansal raporlama sisteminin güvenilirliğini, bütünlüğünü ve bilgilerin zamanında elde edilebilirliğini sağlamaktır.
- İç denetim sisteminin amacı, üst yönetime şirket faaliyetlerinin kanun ve ilgili diğer mevzuat ile şirket içi strateji, politika, ilke ve hedefler doğrultusunda yürütüldüğü ve iç kontrol ve risk yönetimi sistemlerinin etkinliği ve yeterliliği hususunda güvence sağlamaktır.
- Risk yönetimi sisteminin amacı, maruz kalınan risklerin tanımlanmasını, ölçülmesini, izlenmesini ve kontrol edilmesini sağlamaktır.

SİGORTACILIKTA VERGİ

Sigortacılık iş ve işlemleri neticesinde çeşitli vergiler ödenmektedir. Sigortacılığın yarattığı bu vergi hacmi, sigorta sektörünün dolaylı olarak sağladığı katkılardan bir tanesidir.

Temel bir sınıflandırma yapmak gerekirse, sigortacılık sektörü vasıtasıyla oluşan vergiler şu şekilde sınıflandırılabilir:

Doğrudan Vergiler

Mükellefi ile ödeyicisinin aynı olduğu, kişi ve kurumlardan elde ettikleri gelir düzeyine göre alınan vergilerdir.

i. Gelir Vergisi

ii. Kurumlar Vergisi

Dolaylı Vergiler

Mal ve hizmet kullanımından kaynaklanan vergiler olup, vergiye tabi mal ya da hizmetlerden yararlanan herkes aynı oranda vergi öder.

i. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi

Söz konusu verginin yükümlüsü sigorta şirketleri olup, katma değer vergisinde olduğu gibi bu bir ara

yükümlülüktür ve vergi netice itibarıyla hizmetlerden yararlanan kimselere yansıtılmaktadır.

ii. Yangın sigorta Vergisi

Bu verginin mükellefi sigorta şirkettir. İlgili vergi mevzuatına göre "belediye sınırları ve mücavir alanlar içindeki menkul ve gayrimenkul mallar için yapılan yangın sigortası dolayısıyla alınan primler yangın sigorta vergisine tabidir."

Ayrıca, vergi olarak adlandırılmayacak ancak sigortacılık çevresindeki iş ve işlemler kapsamında zorunlu olarak tahsil edilen bir takım fon katkıları da bulunmaktadır.